

Byť trans v EÚ

Porovnávací analýza údajov z prieskumu o osobách zo skupiny LGBT v EÚ

Zhrnutie

Článkami 1, 2 a 3 Charty základných práv Európskej únie sa zaručuje právo na ľudskú dôstojnosť, na život a na nedotknuteľnosť osoby. Článkami 6, 7 a 8 sa zaručuje právo na slobodu a bezpečnosť, na rešpektovanie súkromného a rodinného života a na ochranu osobných údajov. Článkom 14 sa priznáva právo na vzdelanie a článkom 20 právo na rovnosť pred zákonom. Článkom 21 sa zaručuje právo na nediskrimináciu vrátane dôvodov pohlavia a článkom 35 sa uznáva právo na zdravotnú starostlivosť, článkom 45 na slobodu pohybu a pobytu a článkom 47 na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces.

Mužský alebo ženský rod, ktorý nám je úradne určený pri narodení, je založený na našich fyzických črtách. Nemusí sa však zhodovať s našou rodovou identitou – to znamená so spôsobom, ktorým premýšľame a cítime sa vzhľadom na náš rod. Keďže sa čoraz viac trans osôb otvorene odmieta identifikovať ako muž alebo žena, začína byť jasné, že rodové pocity nemožno vtesnať do úzkych políčok „žena“ a „muž“. Výsledkami prieskumu medzi lesbami, gejmami, bisexuálmi/bisexuálkami a transrodovými ľuďmi (LGBT) v EÚ sa zdôrazňuje potreba posunúť sa nad rámec týchto políčok, a to vo všeobecných rodových diskusiách v spoločnosti, ako aj pri uvažovaní o osobitných právnych a politických opatreniach.

Množstvo a porovnateľný charakter údajov z prieskumu o osobách LGBT, ktorý uskutočnila Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) umožňuje takýto posun objasnením každodenného života trans osôb v Európskej únii (EÚ) a jej členských štátoch.

„Ako transrodová osoba vnímam, že je veľmi dôležité, aby politickí činitelia a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti vedeli, že existujú viac ako len dva extrémny v rodovom spektre. Medzi nimi môže byť čokoľvek a ľudia môžu žiť plnohodnotný život bez toho, aby boli na niektorom konci spektra, t. j. nie úplne mužom alebo ženou. Potrebujeme viac pochopenia, ale čo je dôležitejšie, viac zdrojov a právnej ochrany na to, aby sme mohli žiť naše životy rovnako ako iní ľudia.“ (trans žena, 28 rokov, Holandsko)

Celá správa *Being Trans in the European Union* (Byť trans v Európskej únii) ako aj toto zhrnutie čerpajú z faktov z prieskumu – analyzujú životnú realitu 6 579 respondentov, ktorí sa sami identifikujú ako trans osoby – ide o zastrešujúci pojem zahŕňajúci všetkých, ktorí sa identifikujú s odlišným rodom a/alebo vyjadria svoju rodovú identitu odlišne od identity, ktorá im bola určená pri narodení. Tento pojem používajú trans osoby v Európe, ako aj všeobecne vo svete. Bol zvolený preto, aby sa predišlo zámene s jednou z možných skupín podľa identity, z ktorých si respondenti mohli vybrať („transgender – transrodová“). Aj keď výsledky nemožno považovať za reprezentatívne pre všetky trans osoby v EÚ, predstavujú dosiaľ najväčšiu zbierku empirických dôkazov svojho druhu, ktoré objasňujú skúsenosti trans osôb v rôznych oblastiach života.

Kľúčové zistenia

Z výsledkov vyplynulo, že trans osoby čelia častému porušovaniu svojich základných práv: diskriminácii, násiliu a obťažovaniu, a to všetko v intenzívnejšej miere než iní respondenti v prieskume zo skupiny lesbí, gejev alebo bisexuálov/bisexuáliiek. Tieto skúsenosti vyvolávajú pretrvávajúce pocity

strachu a vedú niektoré trans osoby k tomu, že sa vyhýbajú určitým miestam a skrývajú alebo maskujú svoju skutočnú rodovú identitu – čím sa ďalej obmedzujú ich práva.

Problémy, ktorým trans osoby čelia pri voľnom vyjadrovaní svojho pocítovaného rodu, vychádzajú z nedostatku vedomostí o realite ich identity a života medzi verejnosťou. Vytvárajú začarovaný kruh strachu a ignorancie, netolerancie, diskriminácie a dokonca násilia motivovaného nenávisťou.

Tam, kde existujú dobre rozvinuté a realizované akčné plány, pozitívne opatrenia a politiky rovnosti, bojujúce proti diskriminácii, hovoria trans osoby o väčšej otvorenosti vo veciach svojej rodovej identity. Výsledky prieskumu zdôrazňujú význam právnych rámcov a politických nástrojov, ktoré prispievajú k ochrane a propagácii základných práv a k pokroku v spoločenských normách a názoroch, a tým zlepšujú ľudské životy.

Stanovisko agentúry FRA

Posilnenie akcie EÚ a vnútroštátnych reakcií

Vyzývame EÚ a jej členské štáty, aby na základe faktov z tohto prieskumu, skúseností a existujúcich slúbných postupov v niektorých členských štátoch EÚ riešili otázky týkajúce sa trans osôb. Mali by hlavne považovať rodovú identitu a vyjadrenie rodu za chránené dôvody v ľudskoprávných a antidiskriminačných politikách, akčných plánoch a informačných kampaniach.

Keďže sa na základe tohto prieskumu zistilo, že k diskriminácii a násiliu môže často dochádzať z dôvodu nekonformného rodového vyjadrenia osoby, stratégia EÚ pre rovnosť medzi ženami a mužmi by sa mala zlepšiť tak, aby zahŕňala opatrenia na boj proti rodovým stereotypom a diskriminácii z dôvodov rodovej identity, rodového vyjadrenia a transfóbie.

TRANSRODOVÍ RESPONDENTI V PRIESKUME O OSOBACH LGBT V EÚ

Vzhľadom na rozmanitosť trans osôb sa v tejto analýze skúmajú skupiny podľa čiastkovej identity s vedomím, že otázky základných práv, ktoré na ne majú vplyv, môžu byť veľmi odlišné. Aj keď sa v predchádzajúcom výskume v oblasti trans štúdií opisujú rozdiely v životoch trans žien, trans mužov a iných trans osôb, toto je prvý raz, čo na základe štúdie v rámci celej EÚ je možné porovnať tieto odlišné podskupiny. Vzorka LGBT v EÚ obsahuje dostatočné počty v podskupinách, aby umožnila podrobné porovnania medzi nimi (obrázok č. 1).

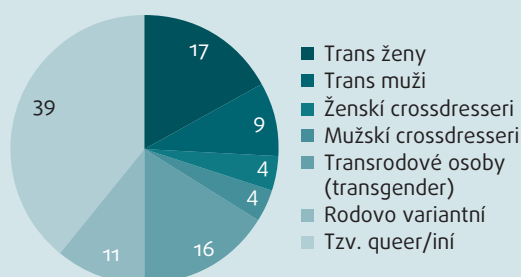
Tieto skupiny – trans ženy, trans muži, ženský crossdresseri, mužský crossdresseri, transrodové osoby, rodovo variantné a tzv. queer/iné osoby – zodpovedajú pojmom, ktoré si vybrali samotní trans respondenti. Skúsenosti trans osôb sú ovplyvnené aj ich dosiahnutým vzdelaním, sociálno-ekonomickým pozadím a inými charakteristikami, ktoré sa v prípade relevantnosti v analýze aj zohľadňujú.

Charakteristika trans respondentov v prieskume

Trans respondenti:

- sú v priemere mladí, 7 z 10 respondentov je vo veku od 18 do 39 rokov (priemer: 34 rokov);
- patria do odlišných podskupín (skupín identity), pričom je dvakrát viac trans žien ako trans mužov a takmer toľko ženských ako mužských crossdresserov;
- rovnako často majú vyššie, ako aj nižšie vzdelanie;

Graf 1: Skupiny identity vo vzorke trans ľudí (v %)

Otázky: Vypočítaná premenná z týchto otázok prieskumu:

A2. Aké pohlavie vám bolo určené pri narodení?
Ženské/Mužské

A3. Ste/boli ste transrodový (transgender) človek? Áno.

A3.1. Vyberte tú odpoveď, ktorá vás najlepšie vystihuje. 1. Transrodový človek 2. Transsexuál/ka 3. Žena s transsexuálnou minulosťou 4. Muž s transsexuálnou minulosťou 5. „Gender variant“ – človek, ktorý sa odchyľuje od tradičných očakávaní spojených s daným pohlavím 6. Crossdresser 7. Queer 8. Iné, prosím, uveďte...

Poznámka: Respondenti v kategóriách „transrodový človek“ a „transsexuál/ka“ boli preskupení ako trans muži a trans ženy – podrobnejšie informácie sú v prílohe 2 k hlavnej správe.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

- majú tendenciu patriť viac do nižšej príjmovej štvrtiny obyvateľstva ako všeobecná populácia;
- opisujú svoju sexuálnu orientáciu ako bisexuálnu alebo homosexuálnu, alebo používajú odlišné pojmy;
- majú tendenciu nemať vzťah a jedna tretina žije v domácnostiach s jedným členom;
- častejšie žijú v mestskom prostredí.

Vzorka trans ľudí je veľmi rozmanitá, odlišuje sa vo zvolených čiastkových identitách alebo podskupinách, v pocite byť súčasne mužom aj ženou alebo niekým iným (rodová príslušnosť), v rodovom vyjadrení a v spôsobe, akým sa respondenti usilujú žiť podľa svojej rodovej identity (otvorenosť/sociálna a/alebo medicínska zmena).

Polovica trans respondentov má vysokoškolské **vzdelanie** (vysokú školu, univerzitu alebo iné tituly – 53 %). Polovica trans respondentov (51 %) uvádza, že majú platené zamestnanie, pričom sem patria aj dočasne nepracujúce osoby. Jeden zo štyroch respondentov je študent (24 %) a 13 % je nezamestnaných. Malé segmenty vzorky vykonávajú neplatenú alebo dobrovoľnú prácu, sú na dôchodku alebo inak nepracujúci.

Príjmové rozdelenie celej vzorky LGBT zodpovedá rozdeleniu v celkovej populácii¹, pričom do každej kategórie patrí približne štvrtina respondentov. Trans respondenti však častejšie než iné skupiny LGBT vykazujú príjem domácnosti v spodnom kvartile a menej v hornom kvartile.

Približne polovica respondentov vo všetkých skupinách trans ľudí uvádza, že v čase prieskumu nemali **vzťah** (48 %) a väčšina uvádza, že ich **občiansky stav** je „slobodný/á“ (75 %). Jeden zo siedmich respondentov je ženatý (vydatá), alebo žije v registrovanom partnerstve (15 %).

Diskriminácia

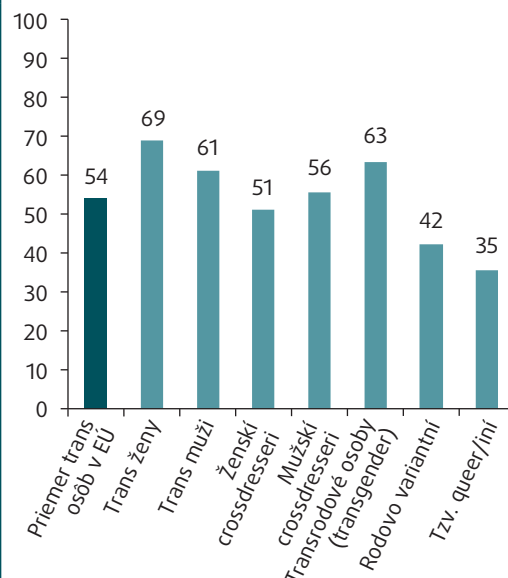
„Chcel by som, aby moje vnímané pohlavie nebolo relevantné. Mal by som byť schopný robiť si svoju prácu a aby sa so mnou zaobchádzalo spravodlivo a úctivo bez ohľadu na to, ako sa prezentujem. Len chcem, aby mi bolo dovolené byť samým sebou a nemusel som sa trápiť kvôli iným.“ (trans osoba, 42 rokov, Spojené kráľovstvo)

Rovnocenná a úplná účasť všetkých v spoločnosti, bez diskriminácie, je predpokladom pre inkluzívne a súdržné spoločnosti, ktoré využívajú svoj ľudský kapitál a garantujú dobré podmienky a prosperitu všetkým svojim členom. V tomto smere sú výsledky prieskumu o osobách LGBT v EÚ znepokojivé. Vyplýva z nich, že rovnosť trans osôb je zatiaľ ťažko dosiahnuteľným cieľom, ktorý si vyžaduje opatrenie na úrovni EÚ a členských štátov.

Počas 12 mesiacov prechádzajúcim prieskumu, sa viac ako polovica všetkých trans respondentov (54 %) v porovnaní so 47 % všetkých respondentov zo skupiny LGBT cítila byť osobne diskriminovaná alebo obťažovaná, pretože bola vnímaná ako trans. Respondenti, ktorí boli mladí, nemali platenú prácu alebo pochádzali z nižšej príjmovej skupiny, pociťovali, že sú diskriminovaní častejšie. Okrem toho, čím boli trans ľudia v súvislosti so svojou transrodovosťou otvorenejší, tým častejšie uvádzali, že sa cítia byť diskriminovaní.

¹ Odvodené z výsledkov rozdelenia príjmov podľa Európskeho sociálneho prieskumu (ESS), viac podrobností sa nachádza v prílohe 2 k hlavnej správe.

Graf 2: Respondenti, ktorí sa cítili diskriminovaní alebo obťažovaní, pretože boli považovaní za trans osobu v období posledných 12 mesiacov, podľa skupiny identity (v %)

Otázka: C2A. Cítili ste sa byť vy osobne v posledných 12 mesiacoch v krajine, v ktorej žijete, diskriminovaný/á alebo obťažovaný/á, pretože ste boli považovaný/á za: D. Transgendera (transrodového). Áno.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

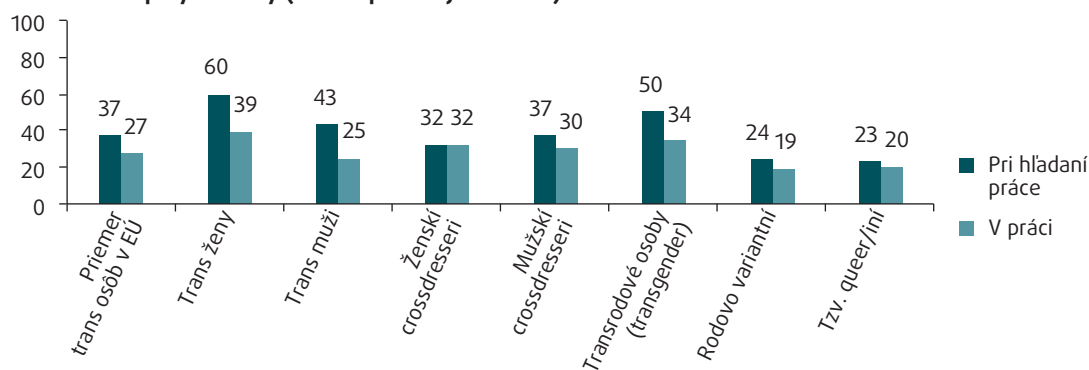
Prieskum sa vzťahoval na skúsenosti s diskrimináciou v niekoľkých oblastiach spoločenského života.

- Zamestnanie: viac ako jeden z troch respondentov sa cítil byť diskriminovaný, pretože je trans osoba, pri hľadaní si práce (37 %) a štvrtina (27 %) uviedla diskrimináciu v práci.
- Vzdelanie: štvrtina trans respondentov, ktorí sami chodili do školy/na univerzitu alebo mali

dieťa/deti v škole/na univerzite, hovoria, že sa cítili byť osobne diskriminovaní zamestnancami školy alebo univerzity počas 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu. Pri pohľade len na trans študentov toto číslo stúpne na 29 %.

- Zdravotná starostlivosť: približne jeden z piatich respondentov, ktorí využili služby zdravotnej starostlivosti (22 %) alebo sociálne služby (19 %) počas roka, ktorý predchádzal prieskumu, sa cítil

Graf 3: Pociťovanie diskriminovanosti za posledných 12 mesiacov pri hľadaní práce alebo v práci, podľa skupiny identity (v % odpovedajúcich áno)

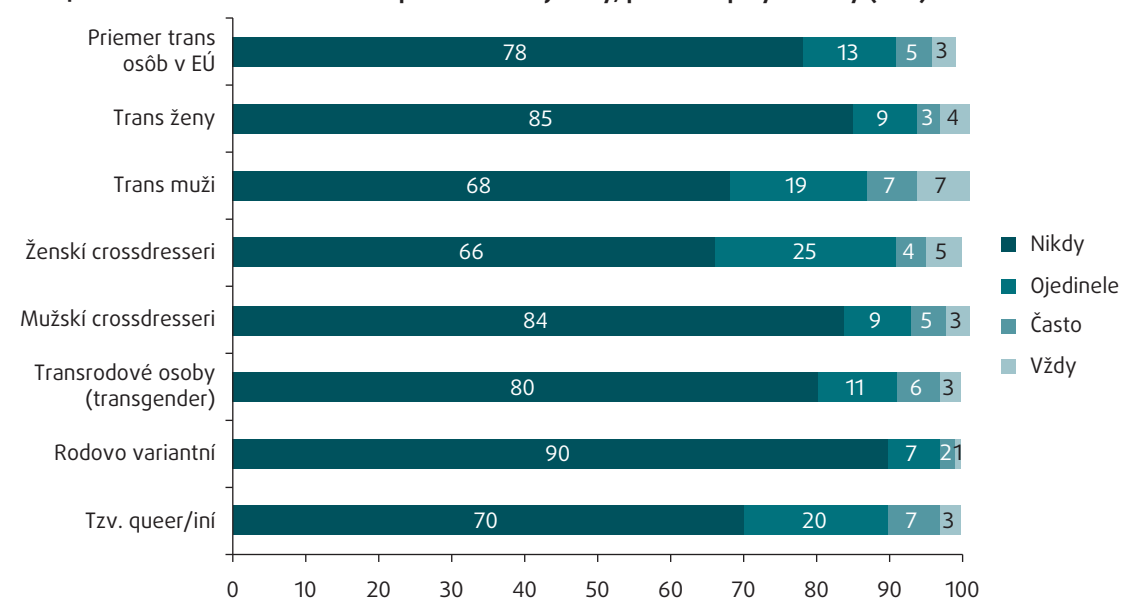

Otázka: C4. Cítili ste sa byť vy osobne počas posledných 12 mesiacov diskriminovaný/á v niektorej z nasledujúcich situácií kvôli tomu, že ste transrodová osoba: A. Pri hľadaní práce. B. V práci.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí sa uchádzali o zamestnanie alebo ktorí pracovali/boli zamestnaní počas 12 mesiacov pred prieskumom.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Graf 4: Otvorenosť o trans identite počas strednej školy, podľa skupiny identity (v %)

Otázka: C9. Počas vašej školskej dochádzky predtým, ako ste dovŕšili vek 18 rokov,... – A. Rozprávali ste v škole otvorene o tom, že ste transrodová osoba? Kategórie odpovedí, ako sú uvedené v zozname v grafe (kategória „Netýka sa ma to“ vylúčená).

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí cítili, že sa otázka vzťahuje na ich situáciu.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Graf 5: Prečo nebol najčerstvejší prípad diskriminácie ohlásený (v % z prípadov)

byť diskriminovaný zdravotníckymi alebo sociálnymi pracovníkmi z dôvodu, že je trans osoba.

- Výrobky a služby: byť mladý, nezamestnaný a/alebo z nižšej príjmovej triedy zvyšuje šance na to, aby respondent mal pocit, že počas 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu bol diskriminovaný.

Len veľmi malý počet respondentov kdesi nahlásil ich najčerstvejší prípad diskriminácie. Trans ľudia však aj tak hlásia svoju skúsenosť s diskrimináciou (poslednú skúsenosť) častejšie ako ostatné skupiny LGB. Viac ako traja z piatich trans respondentov neohlásili incident, pretože boli presvedčení, že by sa nič nestalo alebo nezmenilo a polovica z nich preto, že si mysleli, že to nestojí za ohlasovanie. Trans respondenti mali takisto obavy, že by ich prípad nebrali vážne

a nechceli prezradiť svoju sexuálnu orientáciu a/alebo rodovú identitu. Takmer jeden z troch (30 %) nevedel, ako alebo kde to má ohlásiť.

Ohlasovanie prípadov diskriminácie príslušným orgánom, ako sú orgány pre rovnosť, je veľmi dôležité na presadzovanie existujúceho právneho rámca, ktorým sa zakazuje diskriminácia na základe rodovej identity v oblasti zamestnania. V Smernici o rodovej rovnosti (prepracované znenie) sa ustanovuje zriadenie subjektov v oblasti rovnosti, ktoré sú poverené tým, aby pomáhali obetiam diskriminácie pri podávaní sťažností [článok 20 ods. 2 písm. a)]. Okrem toho musia členské štáty umožniť organizáciám občianskej spoločnosti, aby pomáhali obetiam v súdnom alebo administratívnom konaní (článok 17 ods. 2).

Stanovisko agentúry FRA

Diskriminácia v zamestnaní a v prístupe k výrobkom a službám

Z výsledkov prieskumu vyplýva pozoruhodne vysoká súvislosť medzi rodovým vyjadrením a skúsenosťami s diskrimináciou. Pri revidovaní súčasných právnych predpisov v oblasti rovnosti alebo prijímaní nových právnych predpisov v tejto oblasti by zákonodarca EÚ mal zabezpečiť, aby sa právne predpisy vzťahovali aj na diskrimináciu na základe rodovej identity. Súčasná právna ochrana osôb, ktoré uvažujú o zmene pohlavia, ktoré ňou prechádzajú, alebo ňou už prešli, upravená legislatívou EÚ, by mala byť rozšírená na všetky trans osoby.

Z prieskumu vyplýva, že veľmi málo trans respondentov nahlasuje zodpovedným inštitúciám svoje skúsenosti s diskrimináciou. EÚ by mala naďalej dôsledne monitorovať účinnosť národných inštitúcií a mechanizmov na riešenie sťažností v súvislosti s implementáciou Smernice o rodovej rovnosti (2006/54/ES) (prepracované znenie) a Smernicu o rodovej rovnosti v prístupe k tovaru a službám (2004/113/ES). Členské štáty EÚ by mali zaistiť, aby subjekty v oblasti rovnosti príležitosti a iné vnútroštátne mechanizmy riešenia sťažností mali primeraný mandát a zdroje na zvýšenie informovanosti o diskriminácii z dôvodu rodovej rovnosti, a zvýšili tak podiel nahlasovaných prípadov.

Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť, aby verejný sektor pripravoval a realizoval stratégie týkajúce sa rozmanitosti a politiky rovnakého zaobchádzania s úplným rešpektovaním súkromia, výmenou skúseností a osvedčených postupov na riešenie potrieb trans osôb. Možno to dosiahnuť, napríklad, prijatím kódexov správania a uľahčením zmien v označovaní mien a rodu na dokumentoch súvisiacich so zamestnaním. Členské štáty by mali podnecovať snahy odborových zväzov a zamestnávateľských organizácií zamestnávateľov o zlepšenie rozmanitosti a politiky nediskriminácie z dôvodu rodovej identity na pracovisku a v inštitúciách odbornej prípravy.

Diskriminácia vo vzdelávaní

Z prieskumu vyplýva, že vzdelávanie je oblasť, v ktorej trans respondenti zažívajú šikanovanie a negatívne reakcie z dôvodu ich rodového vyjadrenia alebo identity. EÚ by mala pomôcť v boji proti šikanovaniu trans osôb v školách, či už študentov alebo rodičov, v rámci svojho úsilia o boj proti rodovým stereotypom pomocou stratégie EÚ pre rovnosť medzi ženami a mužmi. Programom EÚ pre vzdelávanie by sa mala podnecovať výmena skúseností medzi členskými štátmi EÚ a propagovať existujúce osvedčené postupy, ktorými sa bojuje proti transfóbnemu šikanovaniu.

Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť, aby školy poskytovali bezpečné a nápomocné prostredie pre trans osoby, bez diskriminácie, šikanovania a vylúčenia. Školy by mali byť podnecované k tomu, aby prijali všeobecné politiky proti šikanovaniu, ktoré zahŕňajú aj záležitosti trans osôb.

Príslušné verejné orgány, ako sú subjekty v oblasti rovnosti príležitostí, národné ľudsko-právne organizácie a detiskí verejní ochrancovia práv, by mali dostať náležitý mandát, zdroje a podnety, aby skúmali prípady šikanovania a diskriminácie z dôvodu rodovej identity vo vzdelávaní.

Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť, aby boli objektívne informácie o rodovej identite a rodovom vyjadrení súčasťou školských učebných plánov a tak podnecovali rešpekt a pochopenie medzi zamestnancami a študentmi, ako aj zvýšili touto cestou informovanosť o problémoch, ktorým čelia trans osoby. Členské štáty EÚ by mali poskytnúť odbornú prípravu pedagógom v tom, ako pristupovať k otázkam trans osôb vo vzdelávaní a ako riešiť prípady transfóbného šikanovania a obťažovania.

Diskriminácia a prístup k zdraviu

Ako vyplýva z výskumu, približne jeden z piatich respondentov, ktorí využili služby zdravotnej starostlivosti alebo sociálne služby v období 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu, sa cítil byť zdravotníckymi alebo sociálnymi pracovníkmi diskriminovaný kvôli tomu, že je trans osoba. Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť, aby sa zdravotníckemu personálu a pracovníkom zdravotných poisťovní poskytovala náležitá odborná príprava a zvyšovala ich informovanosť o zdravotných potrebách trans osôb, s cieľom odstrániť predsudky a zlepšiť poskytovanie služieb trans osobám.

Členské štáty EÚ by mali zvážiť zabezpečenie a dostupnosť osobitných zdravotných služieb pre trans osoby, aby sa im dostávalo rovnakého a úctivého zaobchádzania v prístupe k zdravotníckym službám. Členské štáty by mali zvážiť umožnenie liečby na potvrdenie pohlavia a v prípade, ak nie je tejto krajine dostupná, propagovať prístup k nej v inom členskom štáte EÚ, ktorý ju ponúka.

Členské štáty EÚ by mali uvádzať osobitnú zdravotnú starostlivosť pre trans osoby vo svojich národných zdravotných plánoch a politikách a zaistiť, aby sa v rámci zdravotných prieskumov, učebných plánov odbornej prípravy a v zdravotných politikách zohľadňovali aj trans osoby a ich potreby.

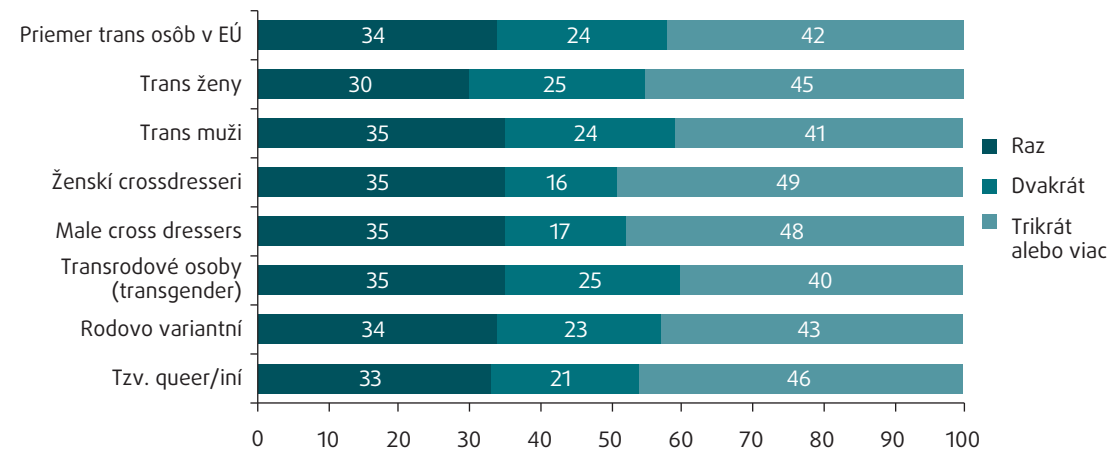
Násilie a obťažovanie

„Byť transrodovou osobou v Litve je tou najťažšou vecou, ktorú si viete predstaviť. Žijem v stálom strachu. A v konečnom dôsledku už ani nechcete žiť. [...] Zažívam toľko diskriminácie, obťažovania a násilia, že sa stali súčasťou môjho každodenného života.“
(trans osoba, 25 rokov, Litva)

Najprekvapivejším výsledkom prieskumu o osobách LGBT v EÚ je vysoká miera opakovaného násilia a trestných činov z nenávisťi, ktorých obeťami sú trans osoby. Poukazuje to na potrebu zlepšiť politiky boja proti trestným činom z nenávisťi naprieč celou EÚ:

- miera ročnej incidencie násilia alebo obťažovania je približne jeden prípad na dvoch trans respondentov. Je to dvojnásobne viac ako miera incidencie u lesbičiek, gejov a bisexuálnych respondentov;
- približne dvaja z piatich (44 %) trans respondentov, ktorí boli obeťami násilia počas 12 mesiacov predchádzajúcich výskumu, uvádzajú, že sa to počas uvedeného obdobia stalo trikrát alebo viackrát;
- triedenie na skupiny podľa identity ukazuje, že ženské a mužské crossdresseri boli obeťami viacnásobných prípadov násilia (trikrát alebo viac) v tomto období najčastejšie.

Graf 6: Respondenti, ktorí boli napadnutí alebo im hrozilo fyzické a/alebo sexuálne násilie za posledných 12 mesiacov, podľa počtu prípadov a skupín identity (v %)

Otázka: FA1_3. Kolkokrát vás niekto fyzicky/sexuálne napadol alebo sa vám vyhrážal násilím za posledných 12 mesiacov v Európskej únii/v tejto krajine?

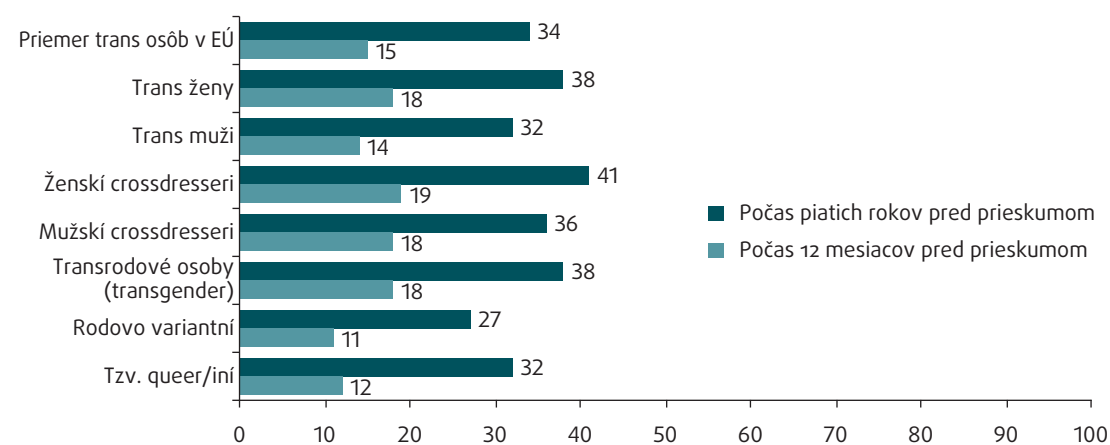
Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí zažili fyzický/sexuálny útok alebo hrozbu násillia počas 12 mesiacov pred prieskumom.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Pokiaľ ide o násilie utrpené z akejkoľvek príčiny, nielen z dôvodu rodovej identity respondentov, trans respondenti spomedzi všetkých skupín LGBT najčastejšie uvádzajú, že ich niekto napadol alebo sa im vyhrážal násilím tak za päťročné, ako aj jednoročné obdobie, ktorých sa otázky v prieskume týkali. Počas piatich rokov predchádzajúcich prieskumu zažilo násilie alebo násilie hrozilo 34 % všetkých trans respondentov. 15 % všetkých trans respondentov zažilo násilie alebo hrozbu násillia počas 12 mesiacov, ktoré predchádzali prieskumu.

Približne jeden z desiatich (8 %) trans respondentov zažil fyzický alebo sexuálny útok, alebo sa im vyhrážali násilím, o ktorom si myslia, že k nemu došlo čiastočne alebo úplne preto, že boli vnímaní ako trans osoba. V priebehu 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu bolo násilie z nenávisti najčastejšie medzi trans ženami (16 %), mužskými crossdressermi (14 %) a transrodovými respondentmi (11 %).

Graf 7: Výskyt násillia a hrozieb násillia za posledných päť rokov a za posledných 12 mesiacov, podľa skupiny identity (v %)

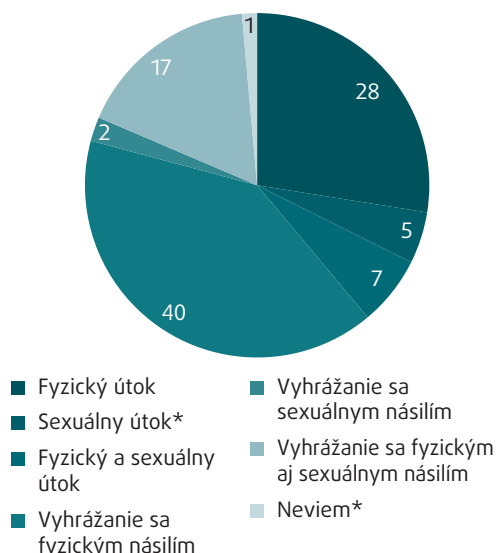
Otázky: F1_A. Boli ste počas posledných 5 rokov: fyzicky/sexuálne napadnutý/á alebo sa vám vyhrážali násilím doma alebo niekde inde (na ulici, v prostriedkoch verejnej hromadnej dopravy, na pracovisku atď.) z akéhokoľvek dôvodu? Áno.

FA1_2. Kedy došlo k POSLEDNÉMU fyzickému/sexuálnemu útoku alebo hrozbe násillím? V posledných 12 mesiacoch.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Graf 8: Najčerstvejší prípad násilia z nenávisťi, podľa typu násilia (v %)

Otázky: FA1_4. Keď sa zamyslíte nad POSLEDNÝM fyzickým/sexuálnym útokom alebo vyhrážaním sa násilím, o čo išlo?
FA1_5. Myslite si, že sa POSLEDNÝ prípad fyzického/sexuálneho útoku alebo vyhrážania sa násilím za posledných 12 mesiacov stal čiastočne alebo úplne preto, že ste boli považovaný/á za trans osobu?

Poznámka: *Prípady s menej ako 30 odpoveďami.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí boli obeťmi fyzického/sexuálneho útoku alebo sa im vyhrážali násilím za 12 mesiacov pred prieskumom čiastočne alebo úplne preto, že boli vnímaní ako trans osoba.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Spomedzi všetkých respondentov v prieskume o osobách LGBT, trans respondenti nahlasovali násilie z nenávisťi na políciu najčastejšie. Jeden z piatich nahlásil posledný prípad z dôvodu nenávisťi (21 %) a jeden zo štyroch ten najzávažnejší (24 %). Dôvody neohlasovania zahŕňajú:

- hlbokú nedôveru voči policajným orgánom: polovica respondentov neohlásila prípad, pretože sa domnievala, že polícia by neurobila nič, a jeden z troch preto, že si nemyslel, že by s tým mohli niečo urobiť;
- strach z homofóbnej a/alebo transfóbnej reakcie polície (viac ako jeden z troch respondentov);
- v prípade obťažovania z nenávisťi respondenti najčastejšie uviedli, že prípad bol príliš nepodstatný, nie dost' závažný na to, aby bol ohlásený, alebo im nenapadlo ohlásiť ho.

Keď bolo násilie alebo obťažovanie z nenávisťi ohlásené inej organizácii, než je polícia, väčšina trans respondentov ho ohlásila LGBT organizácii (viac ako polovica), jeden z 10 štátnej alebo národnej inštitúcii, ako je subjekt v oblasti rovnosti príležitostí, a/alebo približne 7 % – 15 % všeobecnej organizácii pre podporu obetí.

Páchatelia násilia a obťažovania sú vo väčšine prípadov neznámi muži konajúci v skupinách. K prípadom z nenávisťi takmer rovnako často dochádza vnútri, ako aj vonku, pričom obťažovanie z nenávisťi sa vyskytuje trochu častejšie vnútri verejných priestorov. Zo všetkých miest vonku, trans respondenti najčastejšie uvádzajú prípady na ulici, námestí, na parkovisku alebo inom verejne prístupnom mieste. Zo všetkých miest vnútri k násiliu páchanému z nenávisťi najčastejšie dochádzalo doma, zatiaľ čo obťažovanie z nenávisťi sa dialo najčastejšie na pracovisku. K jednému z 10 posledných prípadov obťažovania došlo na internete alebo prostredníctvom e-mailu, vrátane sietí Facebook a Twitter.

„Homofóbia a transfóbia sú porušenia ľudskej dôstojnosti. Homofóbné a transfóbné postoje sú nezlučiteľné s hodnotami a zásadami, na ktorých je založená Európska únia – ako sa stanovuje v článku 2 zmluvy.“

Európska komisia (2013), Vďaka opatreniam Komisie sa práva LGBT stávajú skutočnosťou, REC/13/424, Haag, 17. mája 2013

Prejavy násilia a obťažovania porušujú právo na život, právo na rešpektovanie fyzickej a duševnej nedotknuteľnosti, a teda ľudskej dôstojnosti. Tieto práva sú chránené Chartou základných práv EÚ.

Európsky parlament vyzval členské štáty, aby „registrovali a vyšetrovali trestné činy z nenávisťi k osobám LGBTI² a prijali trestnoprávnu legislatívu zakazujúcu podnecovanie k nenávisťi na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity“. Podobne aj odporúčanie Rec(2010) 5 podnecuje členské štáty Rady Európy, aby „zabezpečili efektívne, bezodkladné a nestranné vyšetrenie ohlásených trestných činov a ostatných prípadov, pri ktorých je dôvodné podozrenie, že sexuálna orientácia alebo rodová identita

2 Skratka LGBTI zahŕňa aj intersexuálne osoby. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 4. februára 2014 o pláne EÚ na boj proti homofóbii a diskriminácii na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity [2013/2183(INI)].

Tabuľka: Miesto prípadov násilia a hrozby násilia z nenávisťi za posledných 12 mesiacov (v %)

	Posledný	Najzávažnejší
U mňa doma	8	9
V inej obytnej budove, byte*	3	4
Na škole, univerzite*	5	6
Na pracovisku*	3	4
V kaviarni, reštaurácii, krčme, klube	10	8
V aute*	1	1
V prostriedku verejnej hromadnej dopravy	9	7
V športovom klube*	0	0
Inde vnútri*	2	3
Na ulici, námestí, parkovisku alebo inom verejnom priestranstve	46	43
V parku, lese*	3	4
V priestoroch špeciálne určených pre LGBT ľudí (napr. klub, bar) alebo počas špeciálnej LGBT udalosti (napr. verejný pochod LGBT)*	2	1
Inde vonku*	5	7
Iné*	2	2

Otázka: FA1_10; FA2_10. Kde sa to stalo?

Poznámka: *Prípady s menej ako 30 odpoveďami.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí boli obeťami fyzického/sexuálneho útoku alebo sa im vyhrážali násilím počas 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu (posledný prípad) alebo počas piatich rokov (najzávažnejší prípad) pred prieskumom, čiastočne alebo úplne z dôvodu, že boli vnímaní ako trans osoby.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

obete sú pohnútkou pre páchatela“. Tiež ich vyzýva, aby „zabezpečili, [...] aby tí, ktorí sú zodpovední za tieto činy, boli odovzdaní justícii a ak je to odôvodnené, boli potrestaní a bolo tak zamedzené beztretnosti za takéto činy“³.

„Zažil som ponižovanie, bitky a urážky od ľudí, ktorých poznám aj ľudí, ktorých nepoznám, ale chcel som, aby sa ľudia v mojom okolí naučili, že som také istá ľudská bytosť, ako sú iní a moja sexuálna orientácia nespôsobuje, že som od nich odlišný! Som ľudská bytosť – osoba. Som hrdý na to, že som gej. Nikdy som neklamal a nikdy nebudem ani v budúcnosti bez ohľadu na cenu, (ktorú za to musím zaplatiť).“
(trans osoba, gej, 29 rokov, Bulharsko)

Stanovisko agentúry FRA

Boj proti násiliu a obťažovaniu motivovaných nenávisťou a páchaných na trans osobách

Pri posudzovaní vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa transponuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov (smernica EÚ o obetiach), by Európska komisia mala venovať osobitnú pozornosť tomu, či je rodová identita alebo rodové vyjadrenie náležite zahrnuté ako osobné charakteristiky obetí pri individuálnych posúdeniach.

3 Rada Európy, Výbor ministrov (2010), *Odporúčanie Výboru ministrov Rec(2010)5 členským štátom o opatreniach na boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity*.

Pri realizácii smernice EÚ o obetiach by členské štáty EÚ mali venovať pozornosť potrebám ochrany obetí trestných činov páchaných z dôvodu rodovej identity obeť (v súlade s odôvodneniami 9, 17 a 56 smernice). Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť, aby sa počas celého trestného konania v súlade s článkom 21 smernice EÚ o obetiach plne rešpektovalo právo na ochranu súkromia trans osôb vrátane ich predchádzajúcich mien a pohlavia.

Členské štáty EÚ by mali zvážiť zavedenie ustanovení trestného práva, ktoré poskytnú ochranu proti transfóbnym trestným činom a zaistia, aby orgány na presadzovanie práva boli vyškolené na účinný boj proti transfóbnej trestnej činnosti, čo zahŕňa zlepšenie ich informovanosti o otázkach týkajúcich sa trans osôb.

Členské štáty EÚ by mali riešiť nízku mieru ohlasovania trestných činov z nenávisťi vrátane trestných činov páchaných voči trans osobám, ako sa zdôraznilo v záveroch Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci z decembra 2013 o boji proti trestným činom páchaným z nenávisťi, v ktorých sú premietnuté aj závery z konferencie agentúry FRA o základných právach konajúcej sa v roku 2013 vo Vilniuse. Členské štáty sú vyzývané, aby pre obeť prijali primerané opatrenia na zjednodušené postupy ohlasovania trestných činov páchaných z nenávisťi, pokiaľ je to možné aj prostredníctvom združení, ktoré podporujú tieto obeť. Tieto opatrenia by mali zahŕňať aj opatrenia na budovanie dôvery v políciu a iné štátne inštitúcie. Orgány zabezpečujúce implementáciu práva by preto mali byť vyškolené, ako zaobchádzať s prípadmi ohlasovanými trans osobami, najmä pokiaľ ide o podporu obeť a systematické zaznamenávanie prípadov. Na zlepšenie ohlasovania by sa mohli zvážiť aj postupy, ako napríklad „ohlasovanie treťou stranou“ so zapojením organizácií občianskej spoločnosti prostredníctvom partnerstiev viacerých inštitúcií.

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby orgány zabezpečujúce implementáciu práva náležite zaznamenávali, vyšetrovali a stíhali trestné činy motivované nenávisťou z dôvodu rodovej identity a rodového vyjadrenia v súlade s prebiehajúcim úsilím o zlepšenie a aproximáciu zberu údajov o trestnej činnosti (ako je pracovná skupina Eurostatu pre štatistiku o trestnej činnosti a trestnej justícii v rámci Štatistického akčného plánu EÚ na roky 2011 – 2015). Na vypracovanie právnych a politických opatrení založených na faktoch by členské štáty mali zhromažďovať štatistiky o počtoch a typoch trestných činov a rodovej identite obeť (v súlade s článkom 28 a odôvodneniami 56 a 64 smernice 2012/29/EÚ), ako aj o počte odsúdených páchatelov a type uloženého trestu.

Život trans osoby

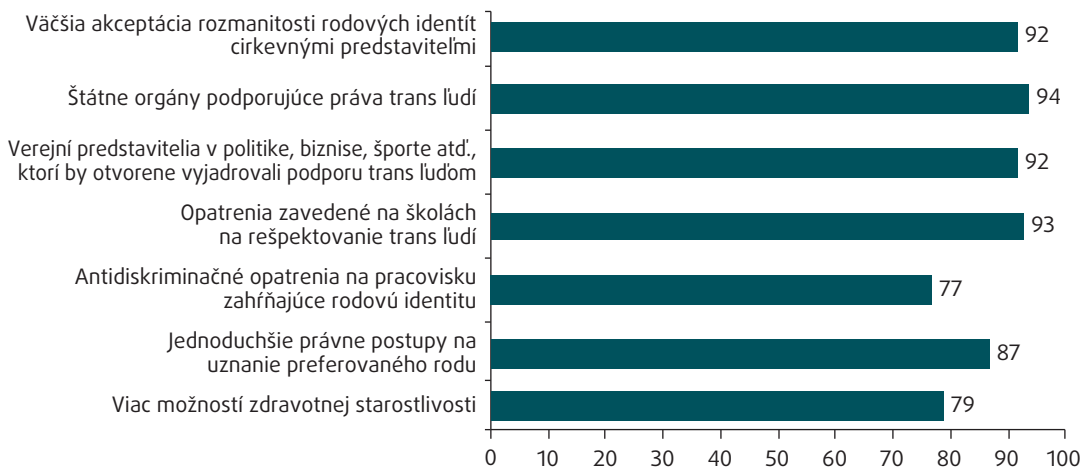
„Považujem sa za muža so ženskými sklonmi v ženskom tele. Keď o tom hovorím s ostatnými, myslia si, že mi šibe. Bud' si muž, alebo žena, a hotovo! No, takže nie som nič.“
(ženský crossdresser, 32 rokov, Dánsko)

Z údajov prieskumu vyplýva, že mnohé trans osoby vyrastajú a žijú v sociálnom prostredí, ktoré väčšinou nie je informované o existencii a potrebách trans ľudí. Keď sa strach zapríčinený pretrvávajúcou viktimizáciou a diskrimináciou stretne s nevedomosťou ostatných – vrátane vlastnej rodiny, pracovného alebo sociálneho prostredia – zatajovanie alebo predchádzanie viditeľnosti slúži ako obranné opatrenie. Táto voľba však nevyhnutne posilňuje nepochopenie a neuznanie práv trans osôb. Stereotypy a neznalosť reality bežných životov a práv trans osôb živí záporné postoje verejnosti a nevhodné správanie – od hlúpych vtipov a urážajúceho slovníka až po vážne obťažovanie a úplné vylúčenie. Takto je vytvorená neviditeľná klietka, predstavujúca prekážky v rovnosti príležitostí a ohrozujúca životy trans osôb. V konečnom dôsledku, ako uviedli trans respondenti, oni sa cítia byť občanmi, ktorým nie je dovolené byť samými sebou.

„Som si istý, že by som zažíval oveľa viac diskriminácie a obťažovania, keby som sa otvorene priznal, že som trans osoba. Keď som to musel uviesť v právnych súvislostiach, urobil som to, ale okrem mojej rodiny, zdravotníckych pracovníkov a bývalých partnerov o mne nikto nevie, že som sa nenarodil ako muž. Bolo to pre mňa teda pomerne jednoduché, ale to, že to musím udržiavať v prísnej tajnosti, aby to bolo ľahké, je, samozrejme, zlá situácia.“
(trans muž, 38 rokov, Holandsko)

Život v prostredí negatívne naladenom voči trans osobám vedie tieto osoby k tomu, aby prispôbili svoj prejav a správanie:

- jedna tretina všetkých trans respondentov (32 %) predchádza vyjadreniu svojho rodu – alebo svojho želaného rodu – fyzickým vzhľadom a oblečením zo strachu, že by mohli byť napadnutí, ohrození alebo obťažovaní;
- polovica trans respondentov uvádza, že sa vyhýbajú určitým miestam alebo lokalitám z dôvodu týchto obáv;
- takmer jeden z piatich respondentov sa vyhýba otvorene vystupovať ako trans osoba aj u seba doma a šiesti z 10 sa tomu vyhýbajú v prostriedkoch verejnej hromadnej dopravy.

Graf 9: Stanoviská respondentov k spôsobom na zlepšenie pohodlného života trans osoby (v %)

Otázka: TR6. Čo by Vám umožnilo viesť pohodlnejší život ako trans človek v krajine, v ktorej žijete? Respondenti, ktorí „súhlasia“ a „silno súhlasia“.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012

Tieto zistenia poukazujú, ako je každodenný život trans osôb ovplyvnený sociálnymi názormi širokej verejnosti a jej reakciami na trans ľudí. Z toho dôvodu nemôžu využívať právo na rešpektovanie súkromného života, ktoré zahŕňa právo na vyjadrenie svojej identity vo všetkých oblastiach života vrátane verejného.

„Život transrodovej osoby je strašidelný. Stále očakávam záporné reakcie a cítim potrebu byť ‚neviditeľný‘, keď som vo väčšine verejných situácií, ako je používanie prostriedkov verejnej hromadnej dopravy atď., čo si vyžaduje nosenie ťažších a volnejších odevov, než by som uprednostnil.“ (transsexuál, 39 rokov, Spojené kráľovstvo)

Štyria z piatich trans respondentov hovoria, že pozitívne opatrenia na podporu rešpektovania ľudských práv trans osôb, ako sú plány rovnosti, verejné kampane alebo špecializované služby, sú veľmi ojedinelé alebo skôr ojedinelé v ich krajine pobytu. Viac ako deväť z 10 respondentov (94 %) uvádza, že keby vnútroštátne inštitúcie propagovali práva trans osôb, mohli by žiť pohodlnejšie ako trans osoba.

Chýbajúce doklady totožnosti, ktoré sú v súlade s rodovou identitou alebo vyjadrením, môžu viesť k diskriminácii:

- jeden z troch trans respondentov sa cítil v období posledných dvanástich mesiacov pred prieskumom byť diskriminovaný za 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu, keď ukázal svoj preukaz totožnosti alebo iný oficiálny doklad, v ktorom je uvedené pohlavie;
- takmer deväť z 10 (87 %) hovorí, že jednoduchšie právne postupy na uznanie rodu a ich

preferovaného rodu by im pomohli žiť pohodlnejší život.

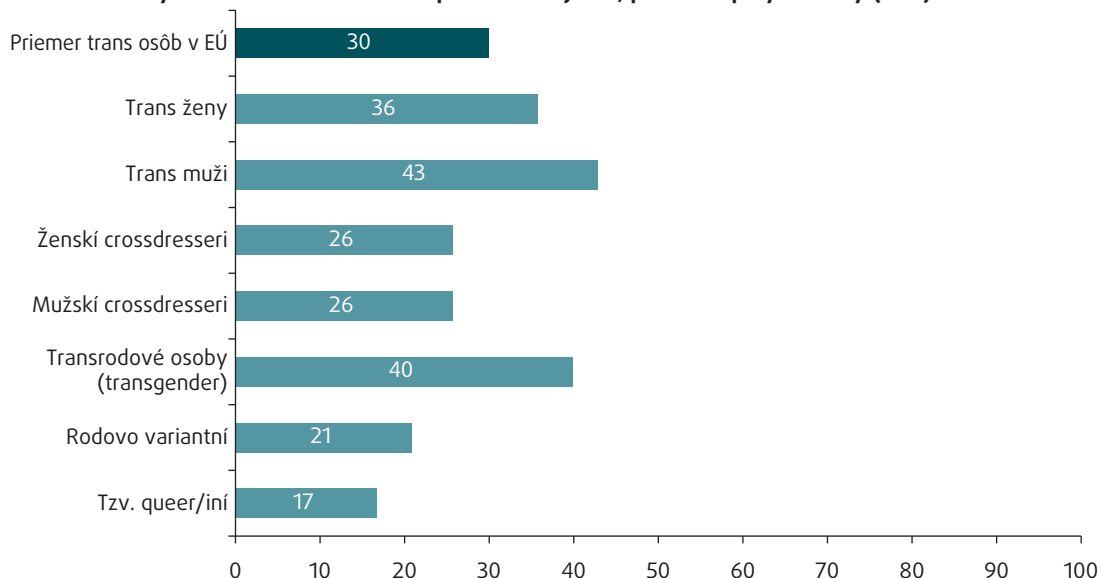
„Len 35 krajín v Európe má právne ustanovenia na uznanie rodovej identity trans osoby. Existencia trans ľudí je de facto nezákonná v 14 krajinách, keďže tieto ich neuznávajú. 21 krajín v Európe zákonom vyžaduje, aby sa trans ľudia podrobili sterilizácii pred uznaním ich rodovej identity. Ďalšie požiadavky môžu zahŕňať diagnostikovanie duševnej poruchy, medicínsku liečbu a invazívnu chirurgiu, posúdenie času odžitého s novou rodovou identitou, občiansky stav slobodný alebo rozvedený. Týmto požiadavkami sa porušuje dôstojnosť, fyzická nedotknuteľnosť osoby, právo na vytvorenie rodiny a nebyť predmetom ponižujúceho a neludzského zaobchádzania.“

Transgender Europe (TGEU) (2014), Trans Rights Europe Map & Index 2014, www.tgeu.org/Trans_Rights_Europe_Map

V odporúčaní CM/Rec(2010) 5 Rady Európy sa zdôrazňuje, že členské štáty by mali prijať vhodné opatrenia, aby zabezpečili úplné právne uznanie zmeny rodu osoby vo všetkých oblastiach života, a to predovšetkým umožnením zmeny mena a rodu v úradných dokladoch rýchlym, transparentným a dostupným spôsobom. Takisto sa v ňom uvádza, že „predchádzajúce požiadavky vrátane zmien fyzického zjavu na účely právneho uznania zmeny rodu by mali byť pravidelne prehodnocované, aby sa odstránili požiadavky, ktoré je možné zneužiť.“

Mnohé trans osoby sú veľmi ohrozené zlým fyzickým a duševným stavom. Niekoľkými štúdiami sa preukázalo, že mnohé trans osoby majú samovražedné myšlienky, trpia depresiou, úzkosťou, sebaopoškodzovaním a dokonca sa pokúsia aj o samovraždu.

Graf 10: Pociť diskriminácie za posledných 12 mesiacov v situácii, keď bolo potrebné preukázať sa úradným dokladom s uvedením pohlavia majiteľa, podľa skupiny identity (v %)

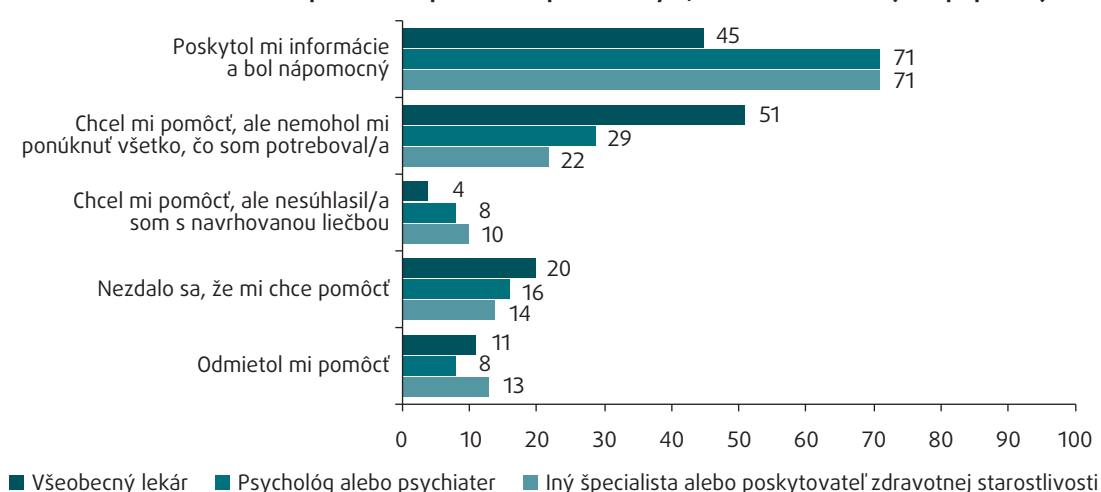

Otázka: C4. Cítili ste sa vy osobne počas posledných 12 mesiacov diskriminovaná v niektorej z nasledujúcich situácií kvôli tomu, že ste trans osoba: - K. Pri preukazovaní sa občianskym preukazom alebo iným úradným dokladom, ktorý identifikuje vaše pohlavie.

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ, ktorí sa museli preukázať úradným dokladom, v ktorom je uvedené pohlavie majiteľa, počas 12 mesiacov predchádzajúcich prieskumu.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Graf 11: Skúsenosti trans respondentov pri hľadaní pomoci s tým, že sú trans osoba (v % prípadov)

Otázky: TR1. Vyhľadali ste niekedy psychologickú alebo zdravotnú pomoc, pretože ste trans osoba? Áno.

TR3. U koho ste hľadali pomoc a aký bol výsledok? (Kategoríe poskytovateľov služieb a odpovedí, ako sú uvedené v zozname v grafe. Kategória odpovede „Netyka sa ma to“ vylúčená.)

Základ: Trans respondenti v prieskume o osobách LGBT v EÚ.

Zdroj: FRA, Prieskum o osobách LGBT v EÚ, 2012.

Niektoré, nie všetky trans osoby sa podrobia postupu zmeny rodu, ktorý sa často označuje ako „premena“, aby sa telo prispôsobilo rodovej identite.

Dvaja z piatich trans respondentov (39 %), najmä respondenti z nižších príjmových tried a osoby bez zamestnania, vyhľadali zdravotnú alebo psychologickú pomoc súvisiacu s ich potrebami týkajúcimi sa rodovej identity. Skúsenosti s uchádzaním sa o pomoc sú veľmi rozmanité: sedem z 10 (71 %) uviedlo kladné skúsenosti so psychológmi, psychiatrami alebo inými odborníkmi, alebo poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Miera spokojnosti však klesá na menej ako polovicu (45 %), pokiaľ ide o všeobecných lekárov. Jeden z piatich respondentov (20 %) uviedol, že sa mu zdalo, že mu jeho všeobecný lekár nechcel pomôcť a jeden z 10 (11 %) uviedol, že mu jednoducho odmietol pomôcť.

Polovica z tých respondentov (52 %), ktorí nevyhľadali psychologickú alebo zdravotnú pomoc, jednoducho nechcela alebo nepotrebovala pomoc. Skupiny, ktoré najčastejšie nechcú/nepotrebujú starostlivosť, sú najmä mužskí a ženský crossdresseri, rodovo variantné osoby a tzv. queer/iní respondenti. Jedna tretina trans mužov (33 %) a trans žien (37 %) takisto uviedla, že nechce psychologickú alebo zdravotnú pomoc v súvislosti s tým, že je trans osoba. Respondenti, ktorí chcú alebo potrebujú psychologickú alebo zdravotnú starostlivosť, ale ktorí ju zatiaľ nevyhľadali, uvádzajú mnoho dôvodov na nevyhľadanie pomoci, napríklad, že si

to nemôžu dovoliť, nevedia, kam ísť alebo majú obavy z predsudkov poskytovateľov starostlivosti. Takmer štyria z piatich (79 %) trans respondentov uvádzajú, že by im viac možností zdravotnej starostlivosti pomohlo, aby viedli pohodlnejší život ako trans osoba.

Stanovisko agentúry FRA

Zabezpečenie právneho uznania rodu

Ako vyplynulo z prieskumu, získať doklady o totožnosti podľa svojej rodovej identity a vyjadrenia predstavuje problém, ktorý bráni v normálnom spoločenskom živote mnohým trans respondentom. Členské štáty EÚ by mali zabezpečiť úplné právne uznanie preferovaného rodu osoby, a to vrátane zmeny mena, čísla sociálneho poistenia a iných ukazovateľov rodu v dokladoch totožnosti.

Postupy na uznanie rodu by mali byť dostupné, transparentné a efektívne, aby sa zabezpečilo rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a slobody. V postupoch právneho uznania rodu by sa nemal vyžadovať rozvod a zdravotnícke zákroky, ako je sterilizácia.

Členské štáty EÚ by mali plne uznávať doklady a rozhodnutia vydané iným členským štátom EÚ v oblasti právneho uznania rodu, aby sa zjednodušilo požívanie práva na slobodu pohybu v EÚ trans osobám.

Metodika

Prieskum o skupine LGBT v EÚ sa uskutočnil v roku 2012 prostredníctvom anonymného online dotazníka, ktorý bol propagovaný najmä v elektronických a sociálnych médiách súvisiacich s LGBT. Táto metodika vygenerovala doteraz najväčšiu zbierku empirických informácií o osobách LGBT, dostupnú v Európe alebo celosvetovo. V úplnej správe, ako aj v tomto zhrnutí sú obsiahnuté dojmy, skúsenosti, stanoviská a názory trans respondentov vo veku 18 rokov a viac, ktorí používali internet, boli informovaní o prieskume a rozhodli sa zúčastniť sa ho. Aj keď výsledky nemožno považovať za reprezentatívne pre všetkých trans ľudí žijúcich v EÚ, mimoriadna veľkosť vzorky umožňuje vyhlásenie, že trendy zistené vo výsledkoch odrážajú vo veľkej miere trendy trans populácie EÚ.

V prieskume sa prijala metodika váženia, aby sa vyvážili chýbajúce spoľahlivé štatistiky o pomernej veľkosti trans populácie v EÚ a aby sa zmiernili účinky nadmerného zastúpenia niektorých členských štátov EÚ v celkovej vzorke. Týmto postupom sa zabezpečuje, že stanoviská trans respondentov z každého členského štátu EÚ sú vo výsledkoch prieskumu zastúpené pomerne k populácii danej krajiny. Na tento účel sa predpokladalo, že percentuálny podiel trans respondentov a trans podskupín spomedzi všetkých respondentov v prieskume je rovnaký v každom členskom štáte EÚ a výpočty boli založené na tomto predpoklade (úplný opis je uvedený v prílohe 2 k hlavnej správe).

Viac metodických informácií sa nachádza v prílohe 1 k úplnej správe agentúry FRA o transrodových osobách – *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Byť trans v Európskej únii: Komparatívna analýza údajov z prieskumu o osobách zo skupiny LGBT v EÚ, 2014) – pozri: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Trans osoby alebo osoby, ktorých rodová identita a/alebo rodové vyjadrenie sa odlišuje od pohlavia určeného pri narodení, v súčasnosti čelia častej diskriminácii, obťažovaniu a násiliu naprieč Európskou úniou (EÚ). Táto skutočnosť vyvoláva obavy, ktoré mnohých presvedčia, aby skrývali alebo potierali svoju skutočnú totožnosť. V tejto správe sa skúmajú otázky rovnakého zaobchádzania a diskriminácie z dvoch dôvodov, a to sexuálnej orientácie a rodovej identity. Analyzujú sa v nej údaje o skúsenostiach 6 579 trans respondentov z prieskumu EÚ medzi lesbami, gejmami, bisexuálmi/bisexuálkami a transrodovými osobami, ktorý predstavuje najväčší súbor empirických dôkazov svojho druhu doteraz. V tejto analýze agentúra FRA zistila, že s malými výnimkami trans respondenti uvádzajú najvyššie úrovne diskriminácie, obťažovania a násilia medzi podskupinami LGBT.

Rovnocenná a úplná spoločenská účasť všetkých bez diskriminácie je predpokladom pre inkluzívne a súdržné spoločenstvá. V tomto smere z výsledkov prieskumu vyplýva znepokojujúca skutočnosť. Vyplýva z nich, že rovnosť trans osôb predstavuje zatiaľ ťažko dosiahnuteľný cieľ. Táto správa prichádza v čase, keď rastúci počet členských štátov EÚ prijíma kroky na propagovanie a ochranu základných práv trans osôb. Zhromaždené a analyzované fakty z tohto prieskumu by mali slúžiť politikom a politickým činiteľom v ich úsilí uviesť do účinnosti právne predpisy, politiky a stratégie, ktorými sa lepšie chránia uvedené práva.

Ďalšie informácie:

Úplná správa agentúry FRA o transrodových osobách – *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Byť trans v Európskej únii: Porovnávacia analýza údajov z prieskumu o osobách zo skupiny LGBT v EÚ, 2014) – sa nachádza na stránke: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

Úplná správa o prieskume o osobách LGBT – Prieskum o skupine LGBT v EÚ – *European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Main results* (Prieskum medzi lesbami, gejmami, bisexuálmi/bisexuálkami a transrodovými osobami v Európskej únii – Hlavné výsledky, 2014) – sa nachádza na stránke: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>.

Zhrnutie správy o prieskume o osobách LGBT – *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Results at a glance* (Prieskum medzi LGBT osobami v EÚ – Prieskum medzi lesbami, gejmami, bisexuálmi/bisexuálkami a transrodovými osobami v Európskej únii – Stručné výsledky, 2013) – sa nachádza na stránke: <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results> (k dispozícii aj vo francúzštine a v nemčine).

Prehľad činností agentúry FRA na témy LGBT sa nachádza na stránke: <http://fra.europa.eu/en/project/2011/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>.

Úrad pre publikácie

FRA – AGENTÚRA EURÓPSKEJ ÚNIE PRE ZÁKLADNÉ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vienna – Austria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Agentúra Európskej únie pre základné práva, 2014
Photo: © Shutterstock

ISBN 978-92-9239-737-1

TK-06-14-152-SK-C
doi:10.2811/01332